

- Meditatie
- Ambtelijke praktijk
- Bijbelstudie
- Kerkelijk actueel
- Boekbespreking

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

De Middelaar Jezus en Zijn bloed

'En tot de Middelaar van het Nieuwe Testament Jezus, en het bloed der besprenging, dat betere dingen spreekt dan Abel'

(Hebr. 12: 24)

Het loopt zo hoog, dat hij tegen hem opstaat en hem dood slaat.

We moeten toch wel heel wat werk verzetten om aan te tonen dat het Woord van God niet leert, dat de Heere Jezus in deze wereld gekomen is om zondaren met God te verzoenen en dat Hij daartoe Zijn bloed heeft gegeven en Zijn leven heeft afgelegd. Om te bewijzen dat dit zo niet is, moeten we toch wel heel wat teksten op hun kop zetten en ze van hun inhoud beroven. Ja, we moeten ons erg inspannen om de Schriften te verdraaien, en als we dat doen, doen we dat volgens de Schrift, tot ons eigen verderf en ondergang. Emstig genoeg dus als we zien dat het niettemin gebeurt!

Neem nu het Schriftwoord, dat boven deze meditatie staat afgedrukt. Daarin gaat het over Jezus, de Middelaar van het Nieuwe Testament. En wat wordt er onmiddellijk met deze Jezus in verband gebracht? Zijn bloed. Het bloed der besprenging, dat betere dingen spreekt dan Abel. Als Jezus de Middelaar is, dan is Hij de Middelaar met het bloed. Hét kenmerk van deze Middelaar is dus: Zijn bloed. Waarom bloed?

Waarom vloaide er zoveel bloed in de tempel? Waarom kwam er aan de stroom van offers die in de tijd van het Oude Testament gebracht werden, geen einde? God wilde Zijn volk Israël leren, dat de zonde alleen verzoend wordt als er betaald wordt. En betaling moet gebeuren door de zondaar zelf. Daarom is zijn leven ver-

beurd. Daarom heeft hij de dood verdiend. Maar - en daar ligt het geheim van het Evangelie - God accepteert de plaatsvervanger. Iemand mag sterven in de plaats van de zondaar. Er is in Gods recht ruimte voor een borg. Maar dan moet die borg wel zijn bloed geven en zijn leven afleggen ter vervanging van het verbeurde leven van de zondaar.

Dat nu werd uitgebeeld in de offers en in de bloedstroom die door het hele Oude Testament loopt. En dat wordt vervuld als hét Lam Gods komt, Jezus, de Middelaar. Hij komt als Borg. Hij komt sterven in de plaats van de Zijnen. Daarom is Hij de Middelaar die getypeerd wordt door het bloed.

Wat is dat voor bloed? Wat is de waarde ervan? De tekst geeft dat aan door een vergelijking te treffen. Jezus' bloed spreekt van betere dingen dan Abel, zo lezen we. We moeten dus terug tot bijna aan het begin van de geschiedenis van het menselijk geslacht. Er stonden twee altaren: het ene van Kaïn, het andere van Abel. Op die altaren lagen offers. Maar bij alle overeenkomst was er toch ook verschil. Een beslissend verschil zelfs. Kaïn had geen besef van schuld en daarom kende hij ook niet de ware verootmoediging voor God. Bij Abel lag dat net omgekeerd. En toen nam God het offer van Abel wel aan en dat van Kaïn niet.

We weten de afloop. Kaïn wordt

toornig; zo toornig dat hij zijn broer niet meer kan luchten of zien. Het loopt zo hoog, dat hij tegen hem opstaat en hem dood slaat. Abels bloed kleurt de aardbodem rood. Als Kaïn dat ziet, vlucht hij. Maar hij raakt dat bloed nooit meer kwijt. Dat blijft spreken. In zijn geweten. Maar het roept ook tot God. Vergoten bloed wil gewroken worden. God hoort die stem van het bloed en Hij zal het wreken. Abels bloed roept dus om wraak. Pas als de zonde van Kaïn geboet is, komt die stem tot zwijgen. Er gaat een beangstigende en benauwende roep van dat bloed uit.

Is dat met Jezus' bloed ook zo? Het zou niet verwonderlijk zijn. Zijn bloed is immers ook geheel onrechtvaardig vergoten. Hij is door misdadigershanden gevallen. Gerechtig is Hij vermoord. Het is dus alleszins te verwachten dat Zijn bloed roept om wraak, nog sterker dan het bloed van de eerste martelaar. Maar wat zegt de tekst? Dat Jezus' bloed betere dingen spreekt. Wat zijn dan die betere dingen? Dingen die niet tot verderf, maar tot behoud leiden. Dingen die de zondaar tot heil en zaligheid dienen. Dit bloed roept niet om wraak, maar om verzoening. Zeker, het is door mensenhanden vergoten. Dat stelt die mensen schuldig. Maar tegelijk is het 't bloed der verzoening.

Het bloed dat de zonden afwast en zondaren reinigt. En niet al-

leen spreekt het betere dingen. We kunnen ook lezen: het spreekt krachtiger. Krachtiger dan het bloed van Abel roept om wraak roept het bloed van Jezus om verzoening. Deze stem overstemt de andere. De genade is overvloediger dan de zonde. De vrijspraak draagt verder dan de schuld.

Is dit niet het Evangelie? Het Evangelie van de verzoenende kracht van Jezus' dierbaar bloed. Dat Evangelie mag ons verkondigd worden en we zullen ons dat toch niet laten ontnemen door

welke theoloog dan ook? Raken we dit kwijt, dan zijn we aan onszelf overgelaten. Aan onszelf, terwijl we onmogelijk onszelf van de grote schuld kunnen verlossen. Maar nee, nog altijd mag Gods eigen boodschap klinken: Er is kracht in het bloed van het Lam; kracht tot vergeving en tot verzoening. Betere dingen spreekt het. Krachtiger klinkt het.

Van onze kant is alles hopeloos. Maar Jezus roept ons in onze hopeloosheid toe: 'Komt allen tot Mij die vermoeid en belast zijt

en Ik zal u rust geven.' Maar, dan moet een mens wel komen. Horen van dit bloed is groot. Maar we moeten het wel nodig krijgen. En we moeten er ook nog deel aan krijgen. Het moet toegepast worden. Daarom heet het in de tekst ook 'het bloed der besprenging'. Wat dat betekent? De ruimte voor deze meditatie is verbruikt. Het antwoord op de vraag wat de besprenging met dit bloed dan is blijft overstaan tot de volgende keer.

P. den Butter

Ambtelijke praktijk

DL, hoofdstuk 3 en 4, art. 7

Barmhartig en genadig is de Heere

Kritiek op Gods besluit en Zijn doen is er al de eeuwen door. Het is begonnen in het paradijs. We weten hoe Adam reageerde op het spreken van God. De vrouw die Gij bij mij gegeven hebt, die heeft mij gegeven van die boom en ik

heb gegeten. Genesis 3:12. Trefend is het woordgebruik. Nu moeten we niet menen dat kritiek de belijdende gemeente voorbij gaat. Gebeurtenissen en personen kunnen besproken worden. Psalm 73 is geen verleden

tijd. Het kan zo zijn: zwijgen wanneer men zou moeten spreken en spreken wanneer er gezwezen moet worden. Wat is Gods lankmoedigheid groot. Zijn trouw is niet te vatten. We kunnen het lezen in Psalm 73. Het spreken van de Heere zegt ons veel. Is uw oog boos, daar Ik goed ben?

Van de Redactie

Inhoud

In dit nummer van ons blad is een meditatie opgenomen over Hebr. 12:24 van ds. P. den Butter. Ds. K. Hoefnagel schrijft over 'de voorzeide leer'. Ds. Tanis schrijft over DL hoofdstuk 3 en 4, paragraaf 7. Ds. P. Roos levert een tweede artikel over Thomas a Kempis. Ds. M.A. Kempeneers behandelt Daniël 3:17 en 18. Ook treft u een bijdrage aan over Abraham Hellenbroek. Tenslotte nog wat persberichten en boekbesprekingen.

Ds. P. den Butter

Ds. P. den Butter mag weer thuis zijn, wat reden is tot dankbaarheid. Het mag naar omstandigheden goed met hem gaan. We hopen dat het hem gegeven mag worden dat hij nog enige ambtelijke werkzaamheden mag verrichten in de gemeente van Renswoude.

Afscheidscollege ds. A. Baars

Op D.V. vrijdag 7 februari zal prof. A. Baars zijn afscheidscollege geven om 2 uur 's middags in de Grote Kerk aan de Loolaan te Apeldoorn. Het onderwerp zal zijn 'Geestelijke leiding in de prediking.' Na afloop wordt een receptie gehouden. Op de meest eervolle wijze heeft de Generale Synode met ingang van 1 februari emeritaat verleend aan prof. Baars. We hopen dat hij nog vele jaren van betekenis mag zijn voor de kerken in prediking en geschriften. We wensen hem, zijn vrouw en gezin Gods onmisbare zegen toe op hun verdere levensweg.

Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. dinsdag 18 februari 2014 verschijnen. Kopij graag binnen donderdag 6 februari.

Verkiezing

Ook over de verkiezing is al heel wat gedacht en gesproken en geschreven. In de preek kan de verkiezing ook een plaats hebben. De verkiezing mag niet onbesproken blijven. Maar de Schrift behoort te spreken, ook als het gaat over de verkiezing. Aan de Schrift dient recht gedaan te worden. Dan is er het juiste onderwijs. Dat onderwijs is niet eenzijdig. Gods deugden staan dan op de juiste plaats. Dit zien we in de achttien artikelen van hoofdstuk 3 en 4 van de Leerregels. Het gaat over Gods welbehagen, Zijn verkiezing en de Evangelieverkondiging. Aan het begin van art. 7 staat dat na onderzoek van Gods Woord blijkt dat God de verborgenheid van Zijn wil in het Oude Testament aan weinigen heeft ontdekt en in het Nieuwe Testament heeft Hij haar aan meer mensen geopen-

AvH

baard. In het Oude Testament wordt gewezen op Gods daden in Israël. Een enkeling buiten Israël komen we tegen. In het Nieuwe Testament valt het onderscheid tussen volken weg. De middelmuur des afscheidsels is gebroken (Efeze 2:14). Nu hadden de remonstranten kritiek op de verkiezing van Israël alleen. Het was onbillijk van God. Waarom de bevoorrechting van Israël boven andere volkeren? Al is Gods verkiezing in het Nieuwe Testament ruimer, zij laat evenwel grenzen zien. Zo ook later. Hoeveel miljoenen mensen blijven verstoken van de Bijbel en zo van de kennis van de enige God en van Jezus Christus tot zaligheid.

Vrij welbehagen

Met nadruk staat er in artikel 7 dat er bij God geen sprake is van voorkeur of het acht geven op verdienstelijkheid. Daar waren Mozes en Jozua ook van doordrongen. In Deut. 7:7 en 8 lezen we: De Heere heeft geen lust tot u gehad noch u verkoren om uw veelheid boven alle andere volkeren, want gij waart het wenigste van alle volkeren, maar omdat de Heere ulieden liefhad en opdat Hij hield de eed die Hij uw vaderen gezworen had, heeft u de Heere met een sterke hand uitgevoerd en heeft u verlost uit het diensthuis van farao, koning van Egypte. Israël kan zich niet beroepen op zijn stamvader. Wanneer de Heere hem niet geroepen had, was hij als afgodendienaar gestorven. Voor zijn afscheid van het volk sprak Jozua tot Israël: Alzo zegt de Heere, de God van Israël. Over gene zijde van de rivier hebben uw vaders van ouds gewoond, namelijk Terah de vader van Abraham en de vader van Nahor en zij hebben andere goden gediend. Toen nam Ik uw vader Abraham van gene zijde der rivier en deed hem wandelen door het ganse land Kanaän. Ik vermeerde ook zijn zaad en gaf hem Izak, Jozua 24: 2 en 3. In het Nieuwe Testament wordt rijk gewezen op de vervulling van de Pinksterbelofte. Universeel was het werk en het ging ook ons werelddeel niet voorbij. De prediking van het Woord werd ook in ons

land gehoord. Bijzonder na de reformatie. Het heeft zelfs ons staatkundig leven beïnvloed. Teksten die nu nog op gebouwen te zien zijn, zijn geen leuzen, maar spreken van werkelijkheden. De vele kerktorens herinneren er aan hoe het was, helaas. Het aantal kerkgangers is sterk verminderd. Die vermindering heeft geen einde genomen. Het gaat reformatorische gemeenten niet voorbij. Meestal begint het met het nalaten van de tweede dienst en eindigt in het voorgoed sluiten van de kerkdeur. Ook vermindert de overgang naar 'vrolijke' gemeenten niet. Tenminste wat men vrolijk noemt. Laten we hier niet aan voorbijgaan. Het geestelijk eeuwig welzijn van onze medemens behoort ons als ambtsdrager bezig te houden. Dit is zeker het geval wanneer we zelf weten van het vrije welbehagen van God en Zijn onverdiende liefde. Het levensbeeld van de prediker Jezus Christus staat voor de aandacht. De Heere Jezus heeft nimmer afscheid gepreikt. Hij bleef spreken tot het volk, hoe men daar ook op reageerde. Zo behoren Gods dienaren steeds bezig te zijn. Gedreven en beheerst door de liefde van Christus. Met het verstaan van de belijdenis van Paulus: mij de grootste der zondaren is barmhartigheid geschied.

Barmhartig en rechtvaardig

In dit verband staat in artikel 7 een passage van betekenis. Geschiedt tegen alle verdiensten zo groot een genade, dan moet men haar met een nederig en dankbaar hart erkennen. Die evangelische plicht leidt tot het gebed: Heere, geef waar U recht op hebt. Wat Paulus zei tot Agrippa en in hem tot heel het gezelschap slaat aan. Ik wenste wel van God dat en bijna en geheel niet alleen gij maar ook allen die mij heden horen zodanigen werden gelijk als ik ben, uitgenomen deze banden. Hand. 26:29. Maar leest nu het laatste deel van artikel 7. Neemt dat de elan niet weg? Maar in de anderen wie deze genade niet geschiedt moeten zij, namelijk de gelovigen en vanzelf ook de ambtsdragers, met de apostel de gestrengheid en rechtvaardigheid

van Gods oordelen aanbidden en die geenszins curieuselijk onderzoeken. Er wordt gewezen op de apostel. We moeten denken aan wat Paulus aan de Romeinen heeft geschreven. Door de leiding van de Heilige Geest en zo naar de wil van God. In Romeinen 9 wijst hij erop dat God vrij is Zich te ontfermen over wie Hij wil (Rom. 9:14-18). Paulus gebruikt het sprekende beeld van de pottenbakker die de vrije beschikking heeft over het leem. Zo heeft God macht en het recht om te doen wat Hij wil en niemand kan Hem ter verantwoording roepen. In het eerste hoofdstuk van de Dordtse Leerregels worden we erop gewezen waar we vanuit moeten gaan. Wij hebben allen in Adam gezondigd en de hele wereld is voor God strafwaardig. Wij verkeren allen in dezelfde ellendestaat en God is niet onrechtvaardig, wanneer Hij allen in de zonde en de vervloeking had willen laten en om de zonde verdoemen. In de Nederlandse Geloofsbelijdenis art. 16 gaat het over de eeuwige verkiezing van God. Gewezen wordt op het besluit en het doen van God. God heeft Zich tegenover het gevallen mensengeslacht barmhartig en rechtvaardig betoond. Beschreven wordt hoe Hij Zijn barmhartigheid en hoe Hij Zijn rechtvaardigheid bewijst. Zijn doen dient aanbeden te worden. Het heeft in art. 17 ook de betekenis van God recht en gerechtigheid toekennen. Daarom dient elke ambtsdrager zich te wachten voor verduisteren van verkiezing en verwerping, laat staan van loslaten van het laatste. Aan de andere kant dient er een evenwichtige prediking te zijn met inachtneming van het getuigenis van Mozes. De verborgen dingen zijn voor de Heere onze God, maar de geopenbaarde zijn voor ons en onze kinderen (Deut. 29:29). Gods besluiten geven geen enkele belemmering of stremming voor de Evangelieprediking. Laten we steeds letten op de Prediker der gerechtigheid Jezus. Hoe sprak en werkte Hij onder mensen. Welk een Evangelieopdracht gaf Hij voor Zijn Hemelvaart, Markus 16:15 en Lukas 24:47. Die opdracht is niet tijdgebonden. Wie

Het aantal kerkgangers is sterk verminderd. Die vermindering heeft geen einde genomen.

als ambtsdrager weet wat genade is, hoe genade verdiend is, hoe genade verkregen wordt, gaat in zijn werk zeker niet aan Gods recht-

vaardigheid ten aanzien van de zonde voorbij, maar zal bijzonder benadrukken Gods barmhartigheid in Christus. Wat Paulus aan

Timotheüs heeft geschreven legt men niet naast zich neer (1 Tim. 1: 15 en 16).

M.C. Tanis

Kerkelijk actueel

Kloostermuren

We hebben een vorige keer moeten constateren dat mannen als Thomas a Kempis en Bernhard van Clairveaux ons een spiegel voorhouden aangaande het geestelijke leven. Zij beleefden de omgang met God dieper dan wij in onze dagen. Dat riep reeds de vraag op of onze bevindingen voor de Heere kunnen bestaan. Het roept ook de vraag op hoe het kan dat Gods volk de dingen zo verschillend in diepte en graad beleeft.

Verskillende omstandigheden

Er zijn voor mijn gevoel meerdere factoren die leiden tot een onderscheiden beleving van het genadeleven.

Allereerst: de omstandigheden kunnen verschillend zijn. Thomas leefde binnen de kloostermuren, wij staan midden in het moderne leven. Het klooster bood bescherming, de moderne wereld brengt verzoeken met zich mee. Deze factoren bepalen niet alles. Kloosters hebben ook heel veel, zij het andere, verzoeken gebracht. Wereldmijding leidt nog niet per definitie altijd tot volle toewijding aan de Heere. Men heeft dat in onze tijd tot beschamens toe telkens ook weer geconstateerd met betrekking tot de Refozuil.

Kloostermuren kunnen beschermen, de wereld bergt grote gevaren voor de Kerk in zich. Daarin gaat Gods Woord ons voor. Voor Thomas heeft de kloostermuur veel kunnen tegenhouden. Hij leefde daar dicht bij de Heere. Het is voor Gods kinderen erg bepalend in welke omstandigheden zij zich bevinden. Er zijn er die midden in het volle leven staan en er zijn er die beschermd leven. Misschien leven veel predikanten ook nu nog wel in kloostersferen. We zijn, midden in het leven, toch vrij afgezonderd van de drukke kruispunten van onze tijd. Studeerkamer, kansel, huisbezoek, het heeft alles de aroma van Gods Woord in zich. Veel gemeentelieden beleven een heel andere maandagmorgen dan wij. Sport, vloeken, grof taalgebruik, kortom

een geestelijk vervuilde sfeer, dat alles omringt hen. Dat moeten wij als dienaren goed bedenken. We moeten niet buiten het leven staan. Daarom moeten we kennis nemen van het maatschappelijke leven. Maatschappelijk geëngageerde (jonge) mensen moeten we niet laten aanmodderen in hun moeilijke strijd.

De moderne werknemer leeft niet in een klooster. Velen vallen ten prooi aan de verzoeken en worden meegesleurd bij God en Zijn Woord vandaan. Jongeren kunnen zich maar moeilijk onttrekken aan de gevaren van facebook en twitter. Gelukkig wordt er steeds vaker gewaarschuwd voor deze gevaren. Maar beseffen we voldoende hoezeer onze tijd verzoeken met zich mee brengt? Kunnen we zelf weerstand bieden aan al die draaikolken?

Hoe nodig is het dus dat we in ons aller leven een enkel kloostermuur optrekken. Dat we plaatsen en gelegenheden hebben waar we onszelf kunnen zijn en waar we de gemeenschap met de Heere kunnen beleven. Dat gebeurt in de huisgodsdienst, tijdens de maaltijden. Het kan zegenrijk werken als we stille tijden houden. Als uw werk u teveel bezig houdt, lees dan goede lectuur. Het zou een weldaad zijn als gemeentelieden konden beschikken over een eigen kamer, zoals predikanten dat hebben. Een soort binnenkamer dus. Maar in de moderne behuizing is dat meestal niet mogelijk. Jonge mensen echter beschikken hier wel vaak over. Hoe gebruiken

jullie je kamer? De huismoeder leefde in mijn tijd ook tamelijk beschermd. Ze kwam ook niet zo vaak met de wereld in aanraking, zoals de mannen. De moderne huisvrouw is zo druk, zo druk. De agenda van de kinderen meldt elke dag wel iets. Ouders hollen achter de kinderen aan. Vaak wordt er bij gewerkt, en helaas is dat soms ook nodig. Maar niet altijd.

We leven dus niet meer in het klooster. Maar laten we beseffen dat we iets daarvan toch wel nodig hebben. Daniel bad driemaal daags tot God. De Heere Jezus zocht ook de stilte, de eenzaamheid. Wat moet Zijn verkeren in de wereld een kwelling zijn geweest. Juist Hij onderwees Zijn Kerk in het belang van de binnenkamer. Laten we dat dan ook in gehoorzaamheid betrachten. Die boodschap brengt ook iemand als Thomas ons nog. Zoek het leven met de Heere. Ik besef dat u zult zeggen daarvoor weinig tijd te hebben. Maar dat is, eerlijk gezegd, toch nog maar de vraag. Begin de dag iets eerder, weeg de aardse en de geestelijke belangen eerlijk tegen elkaar af en ga biddend uw weg. Besef dat ook de jacht een afgod is, waar we zo makkelijk voor buigen. Het kan zo maar gewoonte worden om te denken dat we zo druk zijn. Als we morgen in het ziekenhuis liggen, gaat alles toch gewoon door. Zoek eerst het Koninkrijk Gods.....

Verskillende karakters

Een andere factor is iemands aanleg en karakter. Ook ontwikkeling

Jongeren
kunnen zich
maar moeilijk
onttrekken aan
de gevaren van
facebook en
twitter.

kan daarbij een flink woordje meespreken. We kennen niet alleen het verschil tussen optimistische naturen en meer zwaarmoedige karakters, maar er zijn daarnaast nog zoveel andere bepalende factoren in iemands innerlijke leven. Thomas a Kempis zal vast wel een harmonieus innerlijk leven gekend hebben, maar dat geldt niet van iedereen. Deze verschillen werpen hun schaduw over het innerlijke leven, ook bij Gods kinderen. We hebben daar niet voldoende oog voor. Er zijn nu eenmaal en er zullen altijd zijn diegenen die leven in gemis en zelfmishagen en die daardoor vaak vertwijfeld hun weg gaan. Dat was al zo in Gods Woord. De prediking mag hen daarin wel leiden, maar we moeten anderzijds wel rekenen met het feit dat er mensen zijn zoals Petrus, maar ook als Thomas. Als een kind van God een opgeruimd karakter heeft, is dat een zegen. Maar mensen die een chronisch negatief zelfbeeld hebben, zullen ook hun bevinding niet makkelijk als waarheid ervaren. En het is duidelijk dat er juist ook in deze dagen veel mensen rondtobben met innerlijke oneffenheden. Er is veel stille en verborgen kwelling van mensen die te strijden hebben tegen zichzelf. Maar ook als mensen een erg opgewekt bestaan hebben, moeten we attent zijn op allerlei gevaren die dat met zich meebrengt. Vraag uzelf in dat geval eens extra af of u overtuigd bent geworden van de machten der duisternis, binnen en buiten uw ziel. Wat kan het een weldaad zijn, als de prediker op de kansel hier weet van heeft. Spurgeon heeft opgemerkt dat de slak ook in de ark kwam, evenals het hert. Voor de slak was dat een dubbel wonder. Zo kennen we hen die nauwelijks vorderen. En hen die snel vorderingen maken en over de dalen lijken heen te springen. Laten we op onze hoede zijn. Er kunnen ook sombere naturen zijn die leven binnen de omlijsting van het harde ongeloof en die eeuwig buiten blijven omdat zij hard denken over de Heere en Hem smaden met al hun bezwaren. Er kunnen daarentegen ook lieden zijn, die

hun huis op de zandgrond bouwen omdat ze nooit een vuiltje aan de lucht kunnen ontdekken. Wees op uw hoede voor de verzoeken van uw eigen natuur. Werkelijk, het gevecht met onszelf vraagt veel meer tijd dan dat met anderen. Het blijft voor de voorgangers en voor de leden van de gemeente een aftasten waar de grenzen zijn tussen schijn en zijn. Daartegenover is het ook een onontkoombaar gegeven dat een slak nooit een hert wordt, ook al wil zij dat zo graag. Je kunt nauwelijks begrijpen dat de Heere een Thomas ook geroepen heeft en dat Hij zelfs een Petrus erbij wilde hebben.

In deze tijd komen er zoveel meer onderscheidingen. Ouders krijgen te maken met allerlei eigenaardigheden in het karakter van hun kinderen. Ik denk aan adhd en pdd nos, maar er zijn nog veel meer (on)mogelijkheden. Borderline, neurosen en psychosen maken alles nog veel ingewikkelder. Toch heeft de Heere Zijn kinderen ook onder dit type mensen. Maar met hoeveel moeite kan dat niet gepaard gaan, wat vraagt dat alles niet een strijd van hen die deze kenmerken vertonen. Of denk aan hen die alleen maar leven op de hoogste bergtoppen met afgewisseld een verblijven in de diepste dalen, zonder een enkele schijn van evenwicht. Wat zullen kinderen van God daarmee te worstelen hebben, als dit hun innerlijk beheerst. Maar niet alleen zij. Ieder lid van de gemeente kan hiermee te maken hebben, ook zij die onbekeerd voortleven. Wat kunnen er niet een bezwaren overwonnen moeten worden aler het geloof in hun ziel kan doorbreken. Zeker kunnen al deze verschillen ook een gezegende kant hebben. Wat zou de kracht van de onderlinge gemeenschap hier een weldaad kunnen zijn. Het lichaam van Christus is, evenals een gewoon lichaam, vol verscheidenheid en variatie. Hoe nodig is het dat we aan die roeping tegenover elkaar herinnerd worden, telkens weer, want de praktijk kan weerbarstig zijn.

Schrijvend over deze thema's,

bemerk ik nog andere factoren die het geestelijk leven van de gemeente bepalen. Ik denk dan aan de verschillende wegen van bekering, die de Heere gaat met de Zijnen (denk eens aan de bekering van Saulus of aan die van Levi) en ook aan de ernst van de "Godsverduistering" zoals dat wel werd genoemd. Er zijn dus ook buiten ons factoren, die wijzelf niet in onze hand hebben. Dat hebben wij natuurlijk nooit, maar als er inderdaad een verminderde werking van Gods Geest is omdat we deze Geest bedroefd hebben, dan hebben we het wel over een allesbepalend criterium. Ik bedoel dan dat er over de gehele kerk een waas of een wolk hangt van verflauwing en verslapping, mede ook bepaald door een terugtrekkende beweging van Gods Geest in de kerk. Hoe beleeft u dat nu, lezer? Hebt u enig zicht op de belemmeringen die u hinderen in uw innerlijke leven? Onderken toch vooral het gevaar dat we menselijke invloeden aanzien voor geestelijk leven. Maar besef ook, als u deze vragen kent, dat de Heere al deze factoren ook als middel inschakelt, waardoor Hij Zijn kerk onfeilbaar leidt, ondanks alles. Ons karakter brengt ons niet in de hemel, maar het houdt ons er ook niet buiten. Dat is nu juist het rijke van Gods Woord: er staan zoveel voorbeelden in van mensenlevens, zoals het onze; en de Heere heeft de meest onmogelijke karakters een plaats gegeven, beter dan der zonen en der dochteren.

P. Roos

Als de Heere ons gaat bearbeiten tot zaligheid, laat hij ons doorleven dat we zonder bedekking God niet kunnen ontmoeten. Zonder bedekking, naakt: dat is ontzettend. Niet slechts, omdat we dan gevoelen: zo ga ik voor eeuwig verloren; zo zal ik niet kunnen bestaan in het gericht Gods, maar – ontzettend – om nog een andere reden: het wijst namelijk op onze ontadeling. We hadden God moeten kunnen ontmoeten, zonder schaamrood.

G. Wisse, *Uit de Verbondsschat*.

Ouders krijgen te maken met allerlei eigenaardigheden in het karakter van hun kinderen.

De voorzeide leer

Een jonge man die nog niet lang geleden over kwam tot de kerk en inmiddels een trouw en meelevend lid is geworden, loopt regelmatig aan tegen allerlei uitdrukkingen waarvan hij de betekenis niet weet. Op zichzelf is dat niet vreemd en vindt hij het ook niet vreemd. Wat hem wel bevreemdt is dat er vaak geen antwoord of uitleg komt als hij bij kerkmensen naar de betekenis van een bepaalde uitdrukking vraagt. Nu ja, dat is dan ook beschamend. Verstaan we wat we lezen en horen? Op de vraag wat de uitdrukking “de voorzeide leer” betekent, kreeg onze vriend van een ouderling het antwoord dat daarmee de zuivere leer wordt bedoeld, in tegenstelling tot de valse leer. Doopouders moeten bij de doop van hun kind instemmen met de voorzeide leer. De zuivere leer dus, volgens de uitleg van de ouderling.

Onze vraagsteller onderzocht vervolgens of deze uitdrukking ook in de bijbel voor komt, maar dat bleek niet het geval te zijn. Zelf is hij (jammer genoeg) niet op ons blad geabonneerd, maar een kennis wel, en die kwam namens hem met de volgende vraag: Wat bedoelen we met de uitdrukking de voorzeide leer en is het niet erg als doopouders die niet weten wat de uitdrukking betekent toch ja zeggen op de gestelde vraag?

Met deze woorden wordt niets anders bedoeld dan “de juist genoemde leer”, de “bovengenoemde leer”. Het is een verouderde uitdrukking. Aan de doopouders wordt gevraagd of zij “de leer die in het Oude en Nieuwe Testament, en in de artikelen van het christelijk geloof begrepen is en in de christelijke kerk alhier geleerd wordt” belijden als de waarachtige en volkomen leer der zaligheid. En in de vraag daarop wordt gevraagd of de ouders hun kind in de zo juist genoemde leer, de voorzeide leer, willen onderwijzen.

Het gaat in die vragen om de zuiver

ere leer der zaligheid, dat wel. Als we het hebben over de leer dan hebben we het over de zuivere leer, de leer naar Schrift en belijdenis. Maar de term “voorzeide leer” verwijst naar de zoeven omschreven leer.

Ik heb ook wel eens een dominee in zijn gebed horen vragen of we mochten blijven bij de voorzeide leer. Zo kan het dus niet. Of hij moet die leer net omschreven hebben en er naar verwijzen. Maar dan gebruikt hij wel een ouderwetse uitdrukking. Er is een bijbelverklaring onder de titel “De voorzeide leer”, en dat kan ook voor verwarring zorgen, als zou het woordje “voorzeid” een bijvoegelijk naamwoord bij “leer” zijn, een omschrijving van de leer dus. Op zichzelf geeft een dergelijke fout niets. Als het maar niet een dierbare uitdrukking wordt die zou behoren bij de tale Kanaäns. Ik neem van de gelegenheid gebruik om iets te zeggen over het begin van de derde doopvraag. De woorden luiden als volgt: “Ten derde, of gij niet belooft en voor u neemt, dit kind te onderwijzen”. Allereerst gaat het erom dat de ouders wel beloven het kind te onderwijzen. Dat wordt ook bedoeld. Het “of gij niet belooft” kan beter vervangen worden door: “belooft u”. En in de tweede plaats wordt hier niet gevraagd of de ouders het voornemen op zich nemen om hun kind te onderwijzen in de leer der Schriften. Aan goede voornemens hebben we niets en daar vraagt de kerk dan ook niet naar. Bedoeld wordt: neemt u het als uw verantwoordelijkheid en plicht uw kind naar Gods wil op te voeden? Neemt u dat op u? Het gaat om een belofte, voor Gods aangezicht uitgesproken.

Er zijn ouders die menen dat ze dat niet kunnen beloven en daarom laten ze de Doop voor hun kind na. Dat verraadt een zien op zichzelf, terwijl er moet zijn een zien op de Heere, een zien

op de God Die niet alleen vraagt, maar ook schenkt. Het is vreemd dat dezelfde ouders die menen de doopvragen niet te kunnen beantwoorden, geen moeite hadden met de vragen die hen voor Gods aangezicht werden gesteld op hun trouwdag. Kunnen ze die gegeven trouwbeloften dan wel waar maken?

Ten slotte: bedankt voor de vraag! Het geeft aanleiding tot een vraag van mijn kant naar ons allen: hebben wij de gezonde woorden van de Heere Jezus Christus persoonlijk lief gekregen? Mogen we iets verstaan van het heilgeheim der zaligheid? Of zit het nog een voet te hoog? De zuivere leer is om te omhelzen en wordt in het geloof ook omhelsd. Omdat het ons spreekt van een rijke Christus voor een arm zondaar. Het gaat in de leer niet om veel weten en veel kennen. Het gaat om de kennis van Christus. En kennen we de dogmatiek uit ons hoofd, maar kennen we niet de gezonde woorden van Christus in een waar geloof, dan weten we eigenlijk nog niets. Luister maar: “Indien iemand een andere leer leert en niet overeenkomt met de gezonde woorden van onze Heere Jezus Christus en met de leer die naar de godzaligheid is, die is opgeblazen en weet niets”, 1 Tim. 6:3 en 4. Dat is niet veel!

K. Hoefnagel

Aan goede voornemens hebben we niets en daar vraagt de kerk dan ook niet naar. Bedoeld wordt: neemt u het als uw verantwoordelijkheid en plicht uw kind naar Gods wil op te voeden?

Goddeloosheid

*En zeggen: Wij zijn verlost, om al deze gruwelen te doen.
Jeremia 7:10b*

De profeet Jeremia heeft Juda bestraft vanwege haar goddeloosheid en haar geveinsdheid in Jer. 7:9 en 10. Naast goddeloze daden waren er ook goddeloze woorden: ‘en zeggen: Wij zijn verlost, om al deze gruwelen te doen.’ Het is onbeschaamd en trotse taal van het geveinsde Juda.

Zondig spreken

Juda sprak toen het nog in de tempel was of nadat het de tempel had verlaten. Dit kan een letterlijk spreken met de mond geweest zijn. Het kan zijn dat het rond-uit gezegd is: wij zijn verlost, om al deze gruwelen te doen. Zulke woorden vermoeien en tergen de Heere. Het kan ook zijn dat het gedachten in de zielen zijn geweest, dat deze woorden in het hart zijn gesproken. Spreken kan denken bij zichzelf betekenen. Plato zegt: de gedachten zijn een samenspraak van de ziel zonder woorden. Onze spraak is een beeld van onze gedachten. Het denken van de ziel wordt terecht een zeggen of spreken genoemd. Juda kan het gedacht hebben en zo in het hart gezegd hebben. Er was dan een leven naar deze gedachten. Jeremia geeft aan wat zij metterdaad deden. Zij leefden naar hun zondige gedachten.

Er werd gezegd: ‘wij zijn verlost.’ Dit betekent; wij zijn ontkomen, wij zijn uitgerukt, wij zijn bevrijd. Het werd gezegd: wij hebben nu volkomen vrijheid om al deze gruwelen te doen. Nu wij onze uiterlijke godsdienst hebben waargenomen, hebben wij vrijheid om deze dingen te doen. Het komen in de tempel loste de oude schuld af en er kon weer nieuwe schuld gemaakt worden. Zij meenden dat

zij door de offers, wassingen en reinigingen in de tempel verlost te zijn van hun zonden.

Door het waarnemen van de uiterlijke godsdienst en door de offers en andere plechtigheden meende Juda verlost te zijn en vrijheid te hebben tot nieuwe zonden. Men zou de woorden ‘wij zijn verlost’ ook kunnen opvatten als woorden van Juda en de woorden ‘om al deze gruwelen te doen’ als woorden van Jeremia.

Het kan ook zo opgevat worden dat de Heere Juda nog lang in vrijheid zou laten. Wij zijn verlost betekent dan dat de Heere nog lankmoedig over hen is.

Tenslotte kan het ook zo uitgelegd worden: wat dreigt u met uw woorden, Jeremia, wij zijn verlost, wij zijn vrij tot op deze dag, ondanks de gruwelen die wij gedaan hebben. De Heere heeft ons niet gestraft. Zij denken dat hen geen kwaad zal overkomen. De bedreiging van Jeremia wordt ongegrond geacht.

Toepassing

De woorden van Juda worden ook aangetroffen in ons goddeloze christendom, het wordt overvloedig in ons land aangetroffen. ‘Wij zijn verlost om al deze gruwelen te doen.’ U zegt het niet met uw tong, maar wel met uw gedachten. U toont met uw daden dat u niet anders lijkt te denken. De meesten van u denken zo. Uiterlijke godsdienstigheid wordt vaak tot een oorzaak gebruikt om des te vrijer te zondigen. Er wordt gebeden om verlossing terwijl er sprake is van volharding in de zonde, in oude gruwelen. Dat is spotten met de Heere, want de Heere hoort de zondaars niet. Veel belijders vertrouwen op hun uiterlijke kerkgang. Zij weten niet van een

inwendige godsdienst in geest en waarheid. Op zondag naar de kerk en in de week gruwelen doen.

Juda vertrouwde op uiterlijke reinigmakingen en offers. Zo wordt er vertrouwd op Doop en Heilig Avondmaal. Velen menen door de Doop verlost te zijn en doen allerlei zonden. Duizenden vinden het genoeg uiterlijk aan het Heilig Avondmaal te zitten. Zij zien het als een zeker middel van verzoening met de Heere. Door het aangaan is de oude rekening van de zonden vereffend en kan er weer een nieuwe rekening gemaakt worden.

De verdraagzaamheid van God wordt schandelijk misbruikt om te zondigen. De Heere spaart Zijn Kerk nog. Elders is tuchtiging en bezoeking. Maar bij wie leidt deze lankmoedigheid van God tot bekering? Heel Nederland blijft voortgaan in oude gruwelen. Worden wij daarom gespaard om verder en verder van de Heere af te wijken en voort te gaan in onze zonden? Er zouden vruchten der bekering waardig voortgebracht moeten worden.

O, zorgeloos volk, u vleit u met een ijdele inbeelding. Denk niet dat u voor altijd verlost zult blijven. U bent nog veilig, in Frankrijk is vervolging, beeldt u niet in dat u vrij zult blijven.

Indien u voortgaat met het doen van al die gruwelen, wees ervan verzekerd dat de Heere Zijn oordelen over u zal uitstorten. Toon dat u verlost bent niet tot het doen van gruwelen, maar tot ernstige godzaligheid. Gebruik de uiterlijke godsdienst die we nog hebben tot een middel ter godzaligheid. Toon dat u erdoor verlost wordt van uw oude zonden. Blijf niet hangen in het uiterlijk, maar sta

*Indien u
voortgaat
met het doen
van al die
gruwelen,
wees ervan
verzekerd
dat de Heere
Zijn oordelen
over u zal
uitstorten.*

naar de inwendige godsdienst die God behaagt. Dien de Heere niet alleen tijdens de godsdienstoefening, maar dien Hem uw gehele leven. Gebruik Gods lankmoedigheid als een middel ter bekering. Als u verlost bent door het bloed en de Geest van Christus, gedraag

u als een verlost. Toon uw verlossing in uw werken. Zo zou u, nadat u verlost bent door het bloed van Christus en nadat u de gruwelen van deze wereld afgestorven bent, eens onder Gods verlost in die plaats opgevoerd worden, waar niets in zal komen dat gruwelijk-

heid doet, om daar zulke dingen te doen, waardoor u als verlost, de Heere eeuwig zou verheerlijken.

A. van Heteren

Voor de jeugd

Daniël voor jongeren

Daniël 3:17-18

17 Zal het zo zijn, onze God, Dien wij eren, is machtig ons te verlossen uit den oven des brandenden vuurs, en Hij zal ons uit uw hand, o koning! verlossen.

18 Maar zo niet, u zij bekend, o koning! dat wij uw goden niet zullen eren, noch het gouden beeld, dat gij hebt opgericht, zullen aanbidden.

De geschiedenis van de drie vrienden in de vuuroven komen we ook tegen in de Apocriefe boeken. Daar heb je toch weleens van gehoord? De Apocriefe boeken zijn boeken die veel op de Bijbelboeken lijken en waarin veel mooie dingen staan. Maar er staan ook dingen in die op gespannen voet staan met de Bijbelse boodschap. Het woord 'apocrief' betekent 'verborgen' of 'duister'. De Nederlandse Geloofsbelijdenis zegt dat we die boeken wel mogen lezen, en dat je er ook wel wat van kan leren, maar dat ze geen Goddelijke autoriteit hebben. Welnu, één van die Apocriefe boeken is 'Het gebed van Azarja en het gezang van de drie mannen in het vuur'.

Want daar kwamen ze uiteindelijk in terecht, Hananja, Misaël en Azarja. In het vuur. Verraden door de anti-semieten in Babel. Die zo'n hekel hadden aan deze drie Joodse mannen. Omdat zij zulke hoge posten hadden gekregen in de regering van Nebukadnezar. Maar nu hadden de vijanden eindelijk iets gevonden om de Joodse vrienden gehaat te maken. De antise-mieten klagten hen aan bij Nebukadnezar omdat zij weigerden om te buigen voor het gouden beeld. En als de drie vrienden dan bij de

koning worden gebracht, dan is die aanvankelijk nog vrij mild tegen hen. Hij vraagt of dat het misschien per ongeluk was, dat ze niet hebben gebogen? Of ze misschien de muziek niet hebben gehoord? En zo wil hij ze toch nog een nieuwe kans geven. Maar wel met het dreigement in vers 15: *'... zo gijlieden het niet aanbidt; ter zelfder ure zult gijlieden geworpen worden in het midden van den oven des brandenden vuurs; en wie is de God, Die ulieden uit mijn handen verlossen zou?'* Hij zegt: *'Dat wil ik weleens zien. Zo'n God is er nergens te vinden die machtig genoeg is om mij te verhinderen om jullie te doden'*. Maar ondanks de dreigementen en de grote woorden van Nebukadnezar zijn de drie vrienden niet onder de indruk. Ze zeggen in vers 16 *'...wij hebben niet nodig u op deze zaak te antwoorden'*. En als ik zo die drie vrienden zie staan, dan moet ik denken aan het woord van Salomo in Spreuken 28: *'Elke rechtvaardige is moedig als een jonge leeuw'*. Zoals ze daar voor de koning staan. Ze durven het aan om te zeggen: *'Koning, wij hoeven u helemaal geen antwoord te geven. En u zegt: wie is de God Die ons verlossen zou? Wel, koning: ónze God. Hij is in staat ons uit uw handen te verlossen. De Chaldeeuwse mannen hebben gelijk. Wij hebben niet gebogen. En u hoeft niet te verwachten dat wij buigen voor dat beeld. Al dreigt u nog zo hard. En al stookt u de oven nog zo hoog. Wij zullen nooit buigen'*.

En zo doen ze belijdenis van het ware geloof. En dat geloof dat kenmerkt zich door een paar dingen. Het eerste wat we zien is, dat ze

zichzelf er voor over hebben gekregen. Ze hebben de eer van God liever dan hun eigen leven. Zij moesten de keus doen. Of voor het beeld buigen en leven. Of voor God buigen en sterven. En ze deden het laatste. Ze hadden zichzelf er voor over. De Catechismus noemt dat: *'afsterven aan jezelf'*. Dat is een kenmerk van het ware geloof en de waarachtige bekering. Het Doopformulier zegt het nog weer anders, maar bedoelt hetzelfde: *'...de wereld verlaten en de oude natuur doden'*. En wanneer ga je dat nu doen? Wanneer krijg je jezelf er voor over? Als je meer en meer wordt ontdekt aan wat die oude natuur nu eigenlijk is. Dat je vleeselijk bent en verkocht onder de zonde. En dat je vlees een vijand is van God. Dan zie je dat God met jou kan doen wat Hij wil.

Je ziet dat ook in het gebed van Azarja in de Apocriefe boeken. In dat gebed lezen we dat Azarja zegt: *'Heere onze God wij hebben gezondigd. En het is recht als Gij ons straft'*. En nogmaals, deze woorden hebben geen Goddelijk gezag en ze zijn niet geïnspireerd door de Heilige Geest. Maar in Daniël 9 lezen we dat dergelijke woorden ook door Daniël worden gebeden. Ik denk dat we mogen concluderen dat zijn vrienden het niet anders hebben beleefd. En in onze tekst zien we ook dat ze buigen onder het recht van God. Ze spreken uit dat de Heere het recht heeft om zowel het één te doen als het ander. Hij kan hen verlossen uit de oven. Daar is Hij machtig genoeg voor. Maar als Hij hen in de vlammen zou laten omkomen, dan zou dat

Maar ondanks de dreigementen en de grote woorden van Nebukadnezar zijn de drie vrienden niet onder de indruk.

ook rechtvaardig zijn. Want zij zijn zondaren.
En zo hebben ze zich er voor over gehad. Omdat ze wisten dat God rechtvaardig is. Ook als Hij hen liet omkomen.

En dat is nu ook iets wat wij in ons leven moeten leren. Erkennen dat de Heere recht is in al Zijn weg en werk. Erkennen dat je gezondigd

hebt en dat je nooit tegen de Heere kan zeggen: 'Wat doet Gij?'
Dat is wat er bij veel mensen aan ontbreekt. Als je soms leest wat sommige mensen tegen God en over God durven te zeggen. Laatst las ik dat iemand zei: 'Als ik in de hemel kom, dan heeft God mij heel wat uit te leggen. Waarom Hij al die ellende in de wereld heeft toegelaten'. Wat een hoogmoed! Wat een

brutaliteit! Ik hoop dat wij zo niet denken. Maar dat we net zo mogen buigen als Azarja en zijn vrienden. En hoe moeilijk het ook wordt in je leven en hoeveel vragen je ook mag hebben, laat één ding altijd buiten kijf staan. Namelijk dat de Heere het nooit verkeerd doet.

M.A. Kempeneers
makempeneers@kliksafe.nl

Boekbesprekingen

Ds. Petrus Wittewrongel, Christelijke huishouding, gebonden, 597 blz., € 39,80, Uitgave Landelijke Stichting ter bevordering van de Staatkundig Gereformeerde beginselen, ISBN 978-90-77530-11-5. Deel 1.

De Amsterdamse predikant en nadere reformator ds. Petrus Wittewrongel (1609-1662) voltooide in 1661 zijn veelomvattend tweedelig handboek voor een gereformeerde gezinsopvoeding en gezinsreformatie. Hij beoogde met zijn schrijven de huisgezinnen om te vormen tot ware kerken in het klein en om leer en leven in overeenstemming met elkaar te brengen, opdat Gods Naam verhoogd en van kind tot kind voortgeplant zou worden en de huisgezinnen een zoutend zout in kerk, staat en maatschappij zouden mogen zijn. Het is een goede zaak dat dit werk opnieuw wordt uitgegeven. Het is in de hedendaagse taal overgebracht door dr. J.A. Bunt en is gecorrigeerd door de neerlandicus R. Mulder. In herspelde vorm zal deze serie uit vijf boeken gaan bestaan van ongeveer 600 pagina's. Het eerste deel bevat een uitvoerige en leerzame inleiding van prof. dr. W.J. op 't Hof over het leven en werk van ds. Petrus Wittewrongel. Op blz. 37 wordt het werk van ds. Wittewrongel door prof. dr. W.J. op 't Hof terecht aangeduid als een huwelijks- en gezinsethiek. "De auteur geeft het gewicht van het huwelijk aan, laat zien hoe men een huwelijk aan moet gaan en hoe de leden van een gezin zich onderling tot elkaar te gedragen hebben, met inbegrip van het dienstpersoneel. "De vijf delen worden alleen per serie verkocht

voor € 199,- totaal. In deel 1 gaat ds. Wittewrongel in op het door God ingestelde huwelijk tussen een man en een vrouw. Daarna behandelt hij de plichten van de vrouw tegenover haar man en van de man tegenover zijn vrouw. Ook komen de plichten van dienst-knechten en dienstmaagden aan de orde. In deel 1 maakt Wittewrongel ook een begin met het bespreken van de zaken die nodig zijn voor een goede, godzalige besturing van een huisgezin. Hij onderstreept dat de ware godzaligheid meer inhoudt dan alleen maar een burgerlijke wandel en een uiterlijke gedaante van godzaligheid. Het komt aan op de zielsbevindelijke doorleving van de genade die de Heere naar Zijn welbehagen schenkt. Dit geldt vaders en moeders, maar ook hun kinderen. Alleen dan is er sprake van een goed voorbeeld voor anderen. In onze tijd wordt terecht aandacht gevraagd voor de huisgodsdienst. Het werk van ds. Wittewrongel biedt in dit opzicht veel. We willen het van harte aanbevelen. Voor de prijs hoeft u het niet te laten. Voor een gebonden boek van deze omvang is het zeker niet te duur. Prof. dr. W.J. op 't Hof besluit zijn inleiding met de volgende woorden: "Oeconomia Christiana is een werk dat bij uitstek geschikt is om ons toe te rusten voor het heden in de strijd tegen de moderne en antichristelijke tijdgeest en cultuur en om ons voor de toekomst terug te werpen op het kleinste en laatste maatschappelijk verband dat ons rest, als de Bijbelse leer en praktijk uit alle sectoren van het publieke

bestaan verwijderd zullen zijn. De Heere geve ons de keuze van Jozua in het hart en in de hand: 'Maar aangaande mij en mijn huis, wij zullen den HEERE dienen', en Hij ontferme zich over de opkomende generatie(s)." Tenslotte enkele regels uit de aanspraak van de auteur tot de kerkelijke ambtsdragers (blz. 73): "Nooit is er minder zaligmakende kennis en kennis die naar de godzaligheid is, onder ons geweest. Heiligen in naam zijn er genoeg, zo niet te veel in de wereld. Maar nooit was er een geringer getal van heiligen die dat metterdaad zijn. Zij verminderen nog alle dagen zeer. Men spreekt maar al teveel over de consciëntie en nooit was er minder oefening om altijd een onergerlijke consciëntie te hebben bij God en de mensen. Wij spreken veel over de godzaligheid, maar er wordt weinig oefening van de ware godzaligheid onder ons gevonden. Wij beleven nu die laatste zware tijden waarvoor de apostel Paulus zijn Timotheüs al gewaarschuwd heeft, waarin allerlei zonden en gruwelen zouden vermenigvuldigd worden en de mensen wel 'een gedaante van godzaligheid' hebben, 'maar de kracht derzelve verloochend hebben' (2 Tim. 3:1-6)."

M.H. Karels-Meeuse, Olie in haar lamp, gebonden 135 blz., € 15,90, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 978-90-331-2589-8.

In dit boek treffen we levensschetsen aan van vijftientig vrouwen van wie de namen in de geschiedenis zijn blijven doorklinken. In veel opzichten waren deze vrouwen verschillend. Er zijn er bij

van hoge afkomst en van eenvoudige afkomst. Er zijn gehuwde en ongehuwde vrouwen. Vrouwen uit Nederland en uit andere landen. Maar deze vijftienvintig vrouwen hadden de vreze Gods gemeenschappelijk. De auteur schetst in het kort de levensgang van deze vrouwen en door toevoeging van eigen brieven, dagboek aantekeningen of andere geschriften wordt een kijkje gegeven in hun persoonlijke leven. Het gaat er niet om deze vrouwen te verheerlijken, maar om het werk Gods in hen op te merken. Enkele vrouwen willen we noemen: Monica (de moeder van Augustinus), Lioba (niet van Bonifatius), Juliana van Stolberg, Sara Nevius, Mary Suart II, Maria Louise van Hessen Kassel (Marijke Meu), Selina Hastings (gravin van Huntingdon), Geesjen Pamans, Mary Winslow, Sukey Harley en Elisabeth Groen van Prinsterer. In deze korte bespreking willen we iets doorgeven uit het leven van Lioba. Hoewel er in Leeuwarden en Dokkum een Liobastraat is, is zij toch niet zo bekend. Lioba (deze naam betekent 'geliefde') was de nicht en helpster van Bonifatius. Zij werd rond het jaar 710 geboren uit een oud adellijk geslacht in Engeland. In het jaar 723 werd zij naar een klooster gebracht. Als opgroeiend meisje las ze veel in de Heilige Schrift, zij kende de Latijnse taal en maakte gedichten in het Latijn. Bonifatius, de grote zendeling van Duitsland, schreef een brief aan het klooster waar Lioba verbleef met de vraag om helpers en helpsters. Lioba en enkele vriendinnen vertrokken naar Duitsland. Bonifatius was heel blij met hun komst en wees zijn nichtje het klooster Bischofsheim aan. Hier kon zij jonge meisjes en vrouwen winnen en vormen voor de dienst van de Heere. Op een dag werd er bij de kloostermuur een pasgeboren baby gevonden. Dit gaf geruchten over de gang van zaken in het klooster. Lioba rustte niet voor dat deze zaak was uitgezocht. Zij smeekte de Heere om de smaad van het klooster weg te nemen. Dan lezen we op blz. 18 "Plotse-ling kwam er een bode aansnel-len met de boodschap dat er een

bedelares aan de poort stond, die zei dat zij het kindje bij de muur te vondeling had gelegd. De laster en de smaad was weggenomen!" Zo staan er vele lezenswaardige dingen in het boek. Vergun mij een slotopmerking te maken: De jaartallen zijn niet allemaal juist, maar dit doet verder niets af van de waardevolle inhoud van het boek.

Ds. A. Schreuder, Vergeven, gebonden, 124 blz., € 15,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-09-336-04539.

De ondertitel luidt: 'dat gaat zo-maar niet.' Het boek is de uitwer-king van een inleiding gehouden op een regiodag van de Bond van Vrouwenverenigingen der Gere-formeerde Gemeenten in Kampen 16 februari 2012. Het thema van die dag was: 'Schuld en verge-ving.' Als leidraad heeft de auteur genomen hoe de Heere Jezus in de vijfde bede van het 'Onze Vader' de vergeving der zonden verbindt met het feit dat wij elkaar de schulden moeten vergeven. Vanuit de schuldvergeving door God komt voort dat vergeving mogelijk is als gave maar ook noodzakelijk is als opdracht. Uit de ondertitel blijkt dat het erkennen van schuld niet vanzelfsprekend is en dat vergeving soms heel moeilijk is. Beide zijn moeilijk, maar toch ook mogelijk. Het boek bestaat uit drie delen die samen een geheel vormen. Het eerste deel gaat over het wonder dat er bij God, om Christus' wil, vergeving mogelijk is en dat de Heere dat uit genade wil schenken. Schuld erkennen en belijden omdat we tegen de Heere gezondigd hebben, is de weg waar-langs ervaren mag worden dat er bij de Heere vergeving is voor de grootste der zondaren. Het tweede deel gaat over de vergeving aan mede-zondaren. In de vijfde bede van het Onze Vader en de uitleg die de Heidelbergse Catechismus daarbij geeft, komt naar voren dat vergevensgezindheid ten opzichte van de naaste een Bijbelse op-dracht is en ook een gave die de Heere wil schenken. Hier komt ook aan de orde hoe vaak we heb-ben te vergeven. In het derde deel worden situaties behandeld die

zich in het pastoraat voordoen en die te maken hebben met schuld en vergeving in de praktijk van alledag. We willen besluiten met het slot van dit inhoudsrijke boek (blz. 123 en 124) "Schuld en vergeving: een onoverbrugbare kloof? In de menselijke verhoudingen hier op aarde is dit helaas werke-lijkheid. We mogen de gebroken-heid van deze wereld echter niet als een excuus gebruiken om niet te staan naar het erkennen van schuld en het oprecht vergeven. We moeten wel leren erkennen dat de gebrokenheid niet alles heelt, zoals de Heere dat in Zijn Woord voorschrijft. Als door de ene partij echte heling in de weg wordt ge-staan, hoeft dat niet te betekenen dat de andere partij toch niet iets van heling kan ervaren. De kloof naar de ander is wel onoverbrug-baar, maar er is dankzij het losla-ten en overlaten aan de Heere toch een brug geslagen waardoor men verder kan, namelijk in de weten-schap dat de Heere alles weet en Hij ons beter kent dan wie ook. Hij kent volmaakt het hart en de begeerte om te vergeven. Wat tus-sen mensen in dit leven soms niet te overbruggen is, geldt gelukkig niet voor onze verhouding tot de Heere. Als we het wonder van Zijn schuldvergevende genade mogen kennen, zal dat als vrucht heb-ben dat we van harte genegen zijn onze naaste te vergeven en dan begeren we zelfs onze vijanden wel te doen. Dan mag iets beoefend worden van wat de Heere Jezus heeft gezegd: 'Leert van Mij dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart en gij zult rust vinden voor uw ziel.' Dan hebben we niet de behoefte om boven de ander te gaan staan, maar voelen we ons wel vrij ten opzichte van de ander. Vrij in de zin dat we ons niet meer geknecht voelen door wat de ander voelt, denkt of doet. Dan kunnen we het werkelijk loslaten en het aan de Heere overgeven."

Ds. M. van Kooten, De tweede brief aan Korinthe, gebonden, 187 blz., € 14,95, Uitgeverij De Banier, Apel-doorn, ISBN 978-90-336-08537.

De auteur is predikant van de hervormde gemeente te Elspeet. Dit boek over de tweede brief aan

Korinthe verscheen in de serie 'Aan u geschreven'. De ondertitel luidt: 'Om uwentwil arm.' Die ondertitel is ontleend aan 2 Kor. 8:9 'Want gij weet de genade van onze Heere Jezus Christus, dat Hij om uwentwil is arm geworden, daar hij rijk was, opdat gij door Zijn armoede zoudt rijk worden.' De tweede brief aan Korinthe wordt ook wel een collectebrief genoemd. Paulus wekt de gemeente op om ruim bij te dragen aan een collecte die gehouden wordt ten behoeve van de arme gemeente in Jeruzalem. Christus wordt ten voorbeeld gesteld: Hij was rijk en werd arm om armen rijk te maken. We willen iets doorgeven wat we lezen op blz. 126 "Nu wordt nog een ander voorbeeld genoemd, namelijk de Heere Jezus. Hij woonde in de hemel, maar kwam op de aarde in de diepste armoede om daardoor straatarme zondaren rijk te maken. De rijkdom van het zalig hemelleven, de heerlijkheid die Hij bij de Vader had, is niet in woorden uit te drukken. Dit heerlijk oord verliet Hij. in vernederende omstandigheden werd Hij geboren. Hij Die de ganse aarde tot Zijn beschikking heeft, had soms geen plek waar Hij Zijn moede hoofd kon neerleggen, terwijl er voor de vogeltjes wel een nestje was en voor de sluwe vos zelfs een hol. Zijn diepste armoede wordt vertolkt in het lijdensevangelie. Daar vernedert Hij Zich tot de vloekdood aan het kruishout. Zwaargewond en naakt hangt Hij daar, terwijl de hemel gesloten is. De bekende ds. F. Bakker schrijft in een kerstpreek over vers 9 'Wij zeggen wel: een rijke Christus voor een arme zondaar, maar in zekere zin is Kerstfeest: een arm geworden Christus en een rijke zondaar.'

Prof. G. Wisse, Uit het zielenleven, paperback, 88 blz., € 9,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-90-336-07790.

De ondertitel luidt: 'Pastorale handreiking over de zekerheid van het geloof.' De Schotse predikant Ralph Erskine (1685-1752) schreef in 1742 een brief aan een vrouw over de enige en zekerste grond van het geloof. Naar aanleiding

van deze brief, die in dit boekje is opgenomen, schreef prof. G. Wisse een pastorale handreiking over de zekerheid van het geloof. Prof. G. Wisse (1873-1957) was in zijn tijd heel bekend. Hij is als gereformeerd predikant begonnen. In 1920 verzoekt hij om toelating tot de Christelijke Gereformeerde Kerken. In 1928 wordt hij benoemd tot docent in Apeldoorn. In 1936 legt Wisse het docentschap neer en dient nog enkele gemeenten tot hij op 1 mei 1946 met emeritaat gaat. In 1957 overlijdt hij op 84-jarige leeftijd. Veel boeken heeft hij geschreven. Het boekje 'Uit het zielenleven' is taalkundig geheel herzien. Het verscheen in 1911 voor het eerst. Prof. Wisse wijst de lezers erop dat zij niet moeten zoeken naar gevoelige kenmerken in hun eigen hart om daar de zekerheid op te bouwen, maar hij wijst ze op de enige en volkomen Zaligmaker Jezus Christus. Wisse tekent wat echt en wat niet echt is. Het zaligmakende geloof wordt nagebootst. Daarom legt Wisse er de Bijbelse maatstaf naast. Door het onechte aan te wijzen komt aan het licht wat echt is. Aan het eind van zijn verhandeling noemt Wisse enige kenmerken van het nieuwe leven. We citeren wat we lezen op blz. 83 en 84 "Tijdgelovigen zeggen dat ze Christus nodig hebben als priester voor de vergeving van hun zonden, maar hebben geen last van hun blindheid, onmacht en onwil. Daarom menen zij Christus als profeet en koning wel te kunnen missen. Een mens die door de Heilige Geest is wedergeboren, vraagt echter naar Christus omdat hij Hem nodig heeft in Zijn priesterlijke bediening. Omdat hij al zijn eigengerechtigheid heeft leren kennen als bedrieglijk en verwerpelijk. Zo iemand heeft Christus nodig om in Hem alleen zijn vrijspraak voor God te vinden. Hij heeft Christus echter niet minder nodig als profeet en koning. Dat is een belangrijk kenmerk: men zal zich gewillig stellen onder de heerschappij van Christus. De ware ontdekking maakt dat we in ons niet alleen de verdoemende, maar ook de tiranniserende macht van de zonde ontwaren. Door de

zonde zijn wij niet alleen verdoemelijk voor God, maar ook slaven van de zonde. We kunnen en willen niet anders dan de zonde gehoorzamen. We hebben de genade van Christus daarom niet alleen nodig om ons te verlossen van de vloek van de wet. Het is ook nodig dat Hij ons gewillig maakt om voor God te leven. We zien ernaar uit dat hij de macht van de zonde breekt en Koning wordt over ons hele bestaan. Het is ons verlangen dat Hij door Zijn Geest Zijn geboden op de tafel van ons hart schrijft. Het wordt in ons leven het diepste verlangen: 'Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal?' Dit wil niet zeggen dat we geen afwijkingen, onwil en tegenstand meer aantreffen in ons hart. Wel wordt dat ons tot schuld, het wordt een last. De onheiligheid van het hart wordt voor ons zo onuitstaanbaar, dat we ermee naar Jezus gaan. Daarin erkennen we Zijn absolute zeggenschap over ons leven."

W. Schippers, De vrijwilliger van 1830, gebonden, 248 blz., € 13,95, Uitgeverij 'de Ramshoorn', Goes, ISBN 9789-461150-455.

Ondertitel: 'Wat baat het een mens, zo hij de gehele wereld gewint....' Dit boek uit de Schippersserie gaat over de tijd van de oorlog met het latere België. Na de Franse tijd waren Nederland en het tegenwoordige België samengevoegd onder koning Willem I. Maar in het zuiden rees verzet. Onder leiding van de Prins van Oranje trekken soldaten op tot vlak voor Brussel. Dan dreigt er oorlog met Frankrijk en word de vrede met ons tegenwoordige buurland afgedwongen. Ook dit boek zal zijn weg wel vinden onder hen die graag de boeken van Schippers lezen.

Persbericht

Christelijke Gereformeerde

bezinningskring binnen de classis Leeuwarden

Op D.V. vrijdag 14 februari a.s. wordt er weer een bezinningsavond gehouden. Ds. H. Polinder hoopt te spreken over het onderwerp: "Strijd tussen vlees en Geest".

Deze bijeenkomst wordt gehouden in de benedenzaal van de:

Chr. Geref. "Sionskerk", Hoofdweg 127, Damwoude.

Aanvang: 19.45 uur.

Er wordt gelegenheid gegeven voor het stellen van vragen. Allen van harte welkom!

Ook te beluisteren via de website

www.cgk-damwoude.nl

VAN STAVEREN
Begravenisverzorging
Sumatrastraat 11
2405 EM Alphen aan den Rijn
**Dag en nacht bereikbaar
en in elke regio**
(0172) 23 33 38
Wij verzorgen alleen begravenissen
Bestel vrijblijvend het boekje "Mijn laatste wens"
www.vanstaverenbegravenisverzorging.nl

**Lekker uitwaaien
op Texel...**

**99
euro***

*De Verrassing
Bungalowpark*

www.deverrassing.nl of bel 0222 31 89 06
* vanaf prijs voor een midweek, geldig tot de meivakantie 2014

**Bed & Breakfast
"JACOLINA"**

Ontspannen in eigen sfeer,
in de Betuwe. Landelijke plek,
comfortabele ruime kamers.

www.benb-jacolina.nl

Verpleging & Verzorging

**"Fijn dat ik nog thuis
kan blijven wonen"**

Verpleging & Verzorging door medewerkers met een
reformatische identiteit, dat is **een vertrouwd idee**.
Meer informatie? www.rstzorg.nl of bel 0342 - 42 23 24.

RST Zorgverleners biedt ook **kraamzorg** en **huishoudelijke hulp**

Colofon

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk.

Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren, Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. Telefoon: 0184-669116. Fax: 084-2220131. Email: pand@solcon.nl
NL37 INGB 0000 7043 50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk. Abonnementprijs € 17,50 per jaar.
Abonnementprijs voor de Verenigde Staten en Canada 17 dollar per jaar. Advertentietarieven op aanvraag.

ISSN nummer: 0166 - 4646